

การผลิตใบยาสูบ

3.1 ประวัติความเป็นมา

ยาสูบเป็นพืชที่มีลักษณะการเจริญเติบโตแบบพืชล้มลุกอยู่ในตระกูล Solanaceae หรือ Nightohade Family ซึ่งเป็นตระกูลเดียวกับมันฝรั่ง มะเขือ มะเขือเทศ และพริก โดยธรรมชาติยาสูบเป็นพืชที่ค่อนข้างอ่อนแอ ดินกำเนิดของยาสูบเชื่อกันว่าอยู่บริเวณตอนกลางหรือตอนใต้ของทวีปอเมริกาตั้งแต่เม็กซิโกลงไป หลังจากที่โคลัมบัสค้นพบทวีปอเมริกาในปี พ.ศ. 2035 การปลูกยาสูบก็เริ่มแพร่หลายไปยังยุโรปและส่วนต่าง ๆ ของโลก

พ.ศ. 2102 นักสำรวจชาวฝรั่งเศสนำยาสูบเข้าไปปลูกในประเทศฝรั่งเศส

พ.ศ. 2108 Sir John Hewkins นำยาสูบเข้าไปปลูกในประเทศอังกฤษ

พ.ศ. 2155 John Rolfe ปลูกยาสูบเป็นการค้าอย่างจริงจังในอเมริกา โดยเริ่มปลูกที่เมือง Jamestown มลรัฐ Virginia และพบว่าก่อให้เกิดรายได้เป็นอย่างดีเพราะสามารถส่งไปขายยังประเทศต่าง ๆ ในยุโรปได้

สำหรับการปลูกยาสูบในทวีปเอเชียเริ่มขึ้นเมื่อชาวเปอร์ตุเกสนำเอาเมล็ดยาสูบเข้ามายังประเทศจีน ญี่ปุ่น และแพร่กระจายออกไปในประเทศต่าง ๆ ของทวีป สำหรับประเทศไทยเริ่มมีการปลูกยาสูบเมื่อประมาณ 350 ปีมาแล้ว

ในปัจจุบันการปลูกยาสูบมีอยู่ทั่วไปเกือบทุกประเทศในบริเวณตั้งแต่ละติจูดที่ 60 องศาเหนือ ลงไปถึงบริเวณละติจูดที่ 45 องศาใต้ และจากพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมดของโลก 45% อยู่ในทวีปเอเชีย 24% อยู่ในทวีปอเมริกา 20% อยู่ในทวีปยุโรปและรัสเซีย 6% อยู่ในทวีปอเมริกาใต้ และอีก 5% อยู่ในทวีปแอฟริกา

ประเทศไทยมีการปลูกยาสูบทั่วไปในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากสภาพของดินและภูมิอากาศรวมทั้งคุณภาพของสาร Nicotine ($C_{10}H_{14}N_2$) ในใบยาสูบที่ปลูก

ในแถบนั้นจะดีกว่าในภาคอื่น ๆ ส่วนภาคอื่น ๆ อาจจะมีการปลูกบ้างเพียงเล็กน้อย จังหวัดที่มีการปลูกยาสูบเป็นจำนวนมากได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง แพร่ สุโขทัย แม่ฮ่องสอน เพชรบูรณ์ เลย สกลนคร หนองคาย นครพนม ขอนแก่น ร้อยเอ็ด อุบลราชธานี^{1/}

3.2 สภาพของดินและภูมิอากาศที่ใช้ปลูกยาสูบ

ยาสูบสามารถปลูกได้ในสภาพพื้นดินตั้งแต่เลวที่สุดถึงสภาพพื้นที่ที่ดีที่สุด แต่จะแตกต่างกันในด้านความเจริญเติบโตและคุณภาพใบยาสูบ ดินที่เหมาะสมสำหรับเพาะปลูกยาสูบโดยทั่ว ๆ ไปควรจะต้งเป็นดินที่มีโครงสร้างโปร่ง เพื่อให้ระบายน้ำได้ดี ระดับน้ำในดินควรอยู่ลึกเกิน 2 ฟุต มีอินทรีย์วัตถุปานกลาง หรือปริมาณธาตุอาหารต่าง ๆ พอสมควรไม่มากเกินไปหรือน้อยเกินไป ถ้าหากดินที่ขาดความอุดมสมบูรณ์ เช่นสภาพดินทรายจัดจะทำให้ใบยาสูบบางสีเหลืองซีด เนื้อน้อยและกลื่นอ่อน แต่ถ้าเป็นดินเหนียวหรือค่อนข้างเหนียวจะทำให้ใบยาสูบหนา สีเข้ม เนื้อมาก ยางมาก และกลื่นหอมขึ้น ดินที่เหมาะสมควรเป็น กรดปานกลางถึงอ่อนหรือ $pH^{2/}$ ประมาณ 5.5 - 6.5 แต่อย่างไรก็ตาม สภาพดินที่เหมาะสมที่สุดจะแตกต่างกันสำหรับยาสูบแต่ละพันธุ์ด้วย เช่น ยาสูบพันธุ์เบอร์เลย์ ต้องการดินที่มีอินทรีย์วัตถุมากและมีฟอสเฟตสูง

นอกจากสภาพของดินที่จะแตกต่างกันสำหรับยาสูบแต่ละพันธุ์แล้ว อุณหภูมิ ระยะช่วงแสง ปริมาณน้ำฝน และปริมาณความชื้นในอากาศก็แตกต่างกันด้วย แต่โดยทั่วไปแล้วสภาพภูมิอากาศในการปลูกยาสูบ คือ อุณหภูมิระหว่าง 24-27 องศาเซลเซียส ถ้าอากาศร้อนจัด เช่น อุณหภูมิเกินกว่า 35 องศาเซลเซียสขึ้นไป จะทำให้ใบยาสูบไหม้ โครงสร้างใบยาสูบทึบ หรืออุณหภูมิต่ำกว่า 15 องศาเซลเซียส ก็อาจจะทำให้ยาสูบชะงักการเจริญเติบโตได้เนื่องจากรากหยุดดูดน้ำและอาหาร นอกจากนี้ยาสูบไม่ชอบพื้นที่ที่ฝนตกชุกโดยเฉพาะในระยะที่ใบยาสูบกำลังแก่จัด เพราะน้ำฝนที่ตกลงมากระทบใบยาสูบจะชะล้างยางเหนียวที่ติดอยู่กับใบออกไป ทำให้กลื่นหอมน้อยลง และน้ำฝนยังเป็นที่ระบาดของเชื้อโรคอีกด้วย ดังนั้นในช่วงระหว่างการเก็บเกี่ยวใบยาและการบ่มควรเป็นช่วงที่ไม่มีฝนตกหรือฝนตกน้อยมาก

^{1/} ธรรมบุญ ฤทธิณี, ยาสูบ, กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานครพิมพ์, 2526, หน้า 2.

^{2/} PH เป็นหน่วยของระดับความเป็นกรดเป็นด่างโดยกรดจะมีระดับ PH 1-7 และด่างจะมีระดับ PH 7-14

3.3 ประเภทและพันธุ์ยาสูบ

ลักษณะของพันธุ์ยาสูบที่เหมาะสมที่จะคัดเลือกให้เป็นพันธุ์ที่ปลูกได้ในประเทศไทย ควร
มีลักษณะดังนี้

1. เป็นพันธุ์ที่ให้ผลผลิตต่อไร่สูงทั้งใบยาสดและใบยาแห้ง
2. เป็นพันธุ์ที่ให้คุณภาพตรงกับความต้องการของตลาด
3. เป็นพันธุ์ที่บ่มง่ายและให้ราคาใบยาแห้งต่อกิโลกรัมสูง
4. เป็นพันธุ์ที่มีความเจริญเติบโตได้ดี
5. เป็นพันธุ์ที่มีความต้านทานโรคต่าง ๆ ได้ดี
6. เป็นพันธุ์ที่ทนทานต่อสภาพแวดล้อมที่แห้งแล้งและชุ่มชื้นได้ดี
7. เป็นพันธุ์ที่มีจำนวนใบมาก สี เนื้อใบยาดี^{1/}

พันธุ์ยาสูบที่เหมาะสมและได้รับคัดเลือกให้เป็นพันธุ์ที่ปลูกในประเทศไทย แยกตามวิธีการ
บ่มมีดังนี้

1. พันธุ์เวอรจิเนีย เป็นพันธุ์ยาสูบประเภทที่ต้องบ่มด้วยไอร้อน (Flue-Cured) ในโรงบ่ม โดยใช้ฟืน หรือถ่านลิกไนท์เป็นเชื้อเพลิง พันธุ์เวอรจิเนียที่ปลูกในประเทศไทย ได้แก่ พันธุ์โคเกอร์ 187 ฮิกส์ พันธุ์โคเกอร์ 347 และพันธุ์โคเกอร์ 411 เป็นต้น
2. พันธุ์เบอร์เลย์ เป็นพันธุ์ยาสูบประเภทที่ต้องบ่มด้วยอากาศหรือลม (Air-Cured) ในโรงเรือนสำหรับบ่ม หรือบ่มไว้ในใต้ถุนบ้าน ข้อสำคัญคือ ไม้ให้ถูกแดด พันธุ์นี้ได้แก่ พันธุ์เบอร์เลย์ 1 พันธุ์เบอร์เลย์ 21 และพันธุ์ควาย 10 เป็นต้น
3. พันธุ์เตอร์กิช เป็นพันธุ์ยาสูบประเภทที่บ่มด้วยแดด (Sun-Cured) โดยนำใบยามาร้อยเป็นเชือก และชิงไว้กับแผงตากใบยาแล้วนำไปตากแดด พันธุ์นี้ได้แก่พันธุ์แซมซุน พันธุ์-บาสมา และพันธุ์ซิกน่า เป็นต้น

^{1/}กรมสรรพสามิต, ข่าวสารยาสูบ ฉบับที่ 4 ปีที่ 1 1 สิงหาคม 2527, กรุงเทพมหานคร : กรมสรรพสามิต, 2527 หน้า 14

3.4 การเพาะกล้ายาสูบ

ยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนีย เบอร์เลย์ และเตอร์กิช จะต้องทำการเพาะกล้าในแปลงเพาะเสียก่อน เมื่อเมล็ดยาสูบงอกเป็นต้นที่มีขนาดพอสมควรแล้วจึงจะถอนไปปลูกในไร่ การเพาะกล้ายาสูบถือเป็นงานสำคัญอันดับแรกของการปลูกยาสูบ ถ้าการเพาะกล้ายาสูบเกิดผิดพลาด เช่น ใต้ต้นกล้าไม่ครบตามปริมาณที่กำหนดหรือได้ต้นกล้าที่ไม่แข็งแรงไปปลูก ก็จะมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องผลผลิตตามมา ซึ่งถ้าหากมีการช่อมกล้าเพียง 10 เปอร์เซ็นต์ ก็จะทำให้ผลผลิตลดลงได้ถึง 5 เปอร์เซ็นต์ ดังนั้นหลักการสำคัญในการเพาะกล้ายาสูบก็คือ ทำอย่างไรจึงจะได้ต้นกล้าที่แข็งแรงเมื่อนำไปปลูกแล้วมีการช่อมกล้าน้อยที่สุดหรือไม่ต้องช่อมเลย รวมทั้งมีต้นทุนการเพาะไม่สูงจนเกินไป ซึ่งหลักการที่ได้กล่าวข้างต้นนี้จะทำได้ก็ต่อเมื่อมีหลักการปฏิบัติดังต่อไปนี้

3.4.1 การกำหนดระยะเวลาเพาะกล้า

การกำหนดระยะเวลาเพาะกล้ายาสูบจะต้องสัมพันธ์กับระยะเวลาที่จะปลูกในไร่ กล่าวคือ เมื่อกำหนดระยะเวลาปลูกในไร่แล้วจึงจะลงมือทำการเพาะกล้าในแปลงเพาะได้ เช่น ถ้าจะปลูกในไร่ระหว่างเดือนกันยายนถึงตุลาคม ก็ควรหว่านเมล็ดยาสูบในแปลงเพาะก่อนวันปลูกในไร่เป็นเวลา 30-40 วันเป็นอย่างสูง และถ้าจะปลูกในเดือนพฤศจิกายน ก็ควรหว่านเมล็ดก่อนวันปลูกเป็นเวลา 35-45 วัน

3.4.2 การเลือกสถานที่ทำแปลงเพาะ

การเลือกสถานที่ทำแปลงเพาะ ควรพิจารณาถึงองค์ประกอบต่อไปนี้

1. เป็นพื้นที่สูง น้ำท่วมไม่ถึง
2. เป็นดินร่วนปนทราย ความอุดมสมบูรณ์พอควร ระบายน้ำได้ดี พื้นที่ควรลาดเทเล็กน้อย ซึ่งทำให้น้ำไม่ขัง
3. ถ้าเป็นที่ดินที่เคยปลูกยาสูบมาก่อน ก็ควรเป็นที่ที่หยุดปลูกยาสูบมาแล้วอย่างน้อย 3 ปี และไม่ควรรีใช้สวนผักเก่า ๆ มาทำแปลงเพาะปลูกยาสูบเพราะสภาพดินจะจืด
4. อยู่ใกล้แหล่งน้ำสะอาดปราศจากเชื้อโรค น้ำสำหรับใช้รดต้นกล้าควรเป็นน้ำจากบ่อน้ำที่ขุดขึ้น

5. เป็นที่โล่งแจ้ง ไม่มีร่มไม้ใหญ่ หรือสิ่งก่อสร้างบังแดด
6. ดินควรมีอินทรีย์วัตถุที่ผุพังแล้ว และมีฤทธิ์เป็นกรดอย่างอ่อน

3.4.3 การทำแปลงเพาะ

เมื่อเลือกที่ทำแปลงเพาะได้แล้ว ให้ทำการไถหรือขุดดินให้ลึก 6-8 นิ้ว และตากแดดสัก 1-2 ครั้ง เพื่อทำลายวัชพืชและศัตรูของกล้ายาสูบบางอย่าง ในพื้นที่ 1 ไร่ ควรทำแปลงเพาะขนาด 1×11 เมตร ได้ประมาณ 50 แปลง แต่ละแปลงเพาะทำเป็นรูปสี่เหลี่ยมมุมฉาก รอบ ๆ นอกของพื้นที่ทำแปลงควรขุดร่องระบายน้ำกว้างประมาณ 2 เมตร ให้ลึกพอระบายน้ำออกได้สะดวก ในหนึ่งพื้นที่ควรแบ่งออกเป็นสองส่วนเท่า ๆ กัน ส่วนหนึ่งควรมีแปลงเพาะ 15-25 แปลง และควรมีร่องระบายน้ำภายในระหว่างแปลงกว้างประมาณ 1 เมตร แต่ตื้นกว่าร่องระบายน้ำรอบนอก

เมื่อขุดดินตากแดดครั้งสุดท้ายแล้วประมาณ 15-20 วัน ก็ให้ทำการปักหลักเขตแปลงเพาะ ทางเดินและร่องระบายน้ำ โดยแบ่งเป็นทางเดินด้านหัวและด้านข้างกว้างประมาณ 2 เมตร ระหว่างแปลงมีทางเดินกว้างประมาณ 1 เมตร และทางเดินท้ายแปลงกว้างประมาณ 50 เซนติเมตร

หลังจากที่ทำการวัดขนาดและปักหลักแปลงเพาะตามต้องการแล้ว ก็ทำการแต่งแปลงเพาะโดยทำการย่อยดินในแปลง ไม่ควรให้มีก้อนดินโตกว่าหัวแม่มืออยู่บนผิวน้ำของแปลงเพาะ ระดับร่วนซุยในแปลงเพาะจะต้องลึกลงอย่างน้อย 15 เซนติเมตร บัญรองพื้นควรใส่ในอัตรา 2-4 กิโลกรัมต่อแปลงเพาะ 11 ตารางเมตร แล้วกลับบุนให้ยู่ลึกจากผิวดินประมาณ 2-3 เซนติเมตร สูตรบุนที่ใช้ควรเป็น 4-15-4 ถ้าลักษณะของดินแปลงเพาะเป็นดินทรายก็ควรจะหาหน้าดินที่มีลักษณะเป็นดินร่วน และมีการระบายน้ำดีใส่ทับหน้าแปลงหนาประมาณครึ่งนิ้ว

ก่อนหว่านเมล็ดเพาะกล้าควรทำการอบดินแปลงเพาะเพื่อกำจัดโรคแมลงในดิน และวัชพืชต่าง ๆ ซึ่งสารเคมีที่ใช้ในการอบดินมีอยู่ด้วยกันหลายชนิด เช่น เมธิลโบรไมด์

วาม บาชามิต การใช้ยาต่าง ๆ เหล่านี้จะต้องอ่านวิธีใช้ให้เข้าใจอย่างดี เพราะยาแต่ละชนิด มีอันตรายต่อมนุษย์และพืช ถ้าใช้ไม่ถูกวิธี ก่อนที่จะอบดินควรรดน้ำในแปลงให้ขึ้นพอสมควรแล้วคลุม ด้วยผ้าพลาสติกชนิดหนา เมื่อปล่อยแก๊สอบดินประมาณ 24-28 ชั่วโมง และจะเปิดผ้าพลาสติกทิ้งไว้ 12-24 ชั่วโมง แล้วทำการหว่านเมล็ดได้เลย

ลักษณะของแปลงเพาะยาสูบขนาดกว้าง 1 เมตร และยาว 11 เมตร ที่นิยมทำกันมีอยู่ 2 แบบ คือ

ก. การใช้ผ้าคลุมแปลงเพาะ ซึ่งมักจะทำกันในระหว่างฤดูฝนเพื่อป้องกันมิให้ฝนทำความเสียหาย ถ้าหว่านเมล็ดยาสูบใหม่ ๆ แล้วฤดูฝน เมล็ดยาสูบจะกระเด็นออกไปจากแปลงหรือไปรวมกันเป็นกระจุกทำให้ต้นกล้าอ่อนน้อย หรือความหนาแน่นของต้นกล้าไม่สม่ำเสมอ ถ้าฝนตกหนักอาจทำให้ต้นกล้าที่ยังอ่อนมีอาการช้ำ ต้นหัก ใบฉีกขาด หรือฝนทำให้แปลงเพาะชื้นแฉะ เป็นบ่อเกิดของเชื้อโรคได้ ผ้าคลุมแปลงเพาะมักจะใช้ผ้าดิบกว้าง 1.20 เมตร ยาว 11.50 เมตร ทำหุติดกับริมผ้าทั้ง 2 ข้างสำหรับร้อยลวด ผ้าคลุมแปลงที่ถูกฝนและชื้นอยู่นาน ๆ จะเกิดราดำขึ้น ทำให้เปื้อยและขาดได้ง่าย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องย้อมผ้าคลุมแปลงเพาะเพื่อป้องกันราและทำให้ใช้ได้นาน ซึ่งวัสดุที่ใช้ในการย้อมคือสบู่ 5% และจุนสี 3%

ข. การใช้แกลบหรือฟางสับหว่านกลบเมล็ด วิธีนี้มักจะปฏิบัติกันในแปลงเพาะในระยะปลายฤดูฝนหรือต้นฤดูหนาว เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับผ้าคลุมแปลงและอุปกรณ์อื่น ๆ แต่วิธีนี้อาจจะเสี่ยงสำหรับการทำแปลงเพาะในฤดูฝน ก่อนที่จะทำการหว่านหน้าแปลงเพาะ ควรต้มหรือนึ่งแกลบเสียก่อนเพื่อทำลายเชื้อโรบบางชนิดที่ติดมากับเปลือกข้าว

3.4.4 การหว่านเมล็ดยาสูบในแปลงเพาะและการปฏิบัติดูแลรักษา

ก่อนที่จะหว่านเมล็ดยาสูบ ควรปฏิบัติดังนี้

1. หาเปอร์เซ็นต์ความงอกของเมล็ดเพื่อประโยชน์ในการประมาณน้ำหนักของเมล็ดยาสูบที่จะหว่านลงในแปลงเพาะแต่ละแปลง ซึ่งเปอร์เซ็นต์ความงอกควรมีเกินกว่า 90% ขึ้นไป

2. ทำลายเชื้อโรคที่อาจติดมากับเมล็ดซึ่งทำได้ 2 วิธี คือ

2.1 ล้างเมล็ดยาสูบด้วยน้ำยาซิลเวอร์ไนเตรท โดยใช้ซิลเวอร์ไนเตรท 1 กรัม ผสมน้ำสะอาด 1 ลิตร คนให้ซิลเวอร์ไนเตรทละลายในน้ำให้หมดและใช้แก้วเป็นภาชนะ เอาเมล็ดยาสูบใส่ที่ผ้าขาวบาง แล้วผูกผ้าขาวบางพอหลวม ๆ แล้วจุ่มลงในน้ำยาที่เตรียมไว้ให้น้ำยาท่วมเพียงปรึ้ม ๆ พลิกท่อในน้ำยาไปมาเพื่อให้น้ำยาซึมเข้าไปได้อย่างทั่วถึง ประมาณ 10-15 นาที จึงยกท่อออก แล้วนำไปล้างในน้ำสะอาดเป็นเวลา 5-10 นาที และควรเปลี่ยนน้ำ 2-3 ครั้ง ยกท่อขึ้นจากน้ำรอจนกระทั่งน้ำเกือบจะสะเด็ดแล้วจึงยกท่อออก เปลี่ยนเมล็ดยาสูบให้แผ่กระจายออกไปสิ่งลมในที่ร่ม หรือในที่ที่มีแสงแดกอ่อน ๆ จนเมล็ดแห้งแล้วเก็บเมล็ดใส่ภาชนะปิดฝาให้แน่น การล้างเมล็ดควรทำต่อเมื่อใกล้ฤดูเพาะปลูก ไม่ควรเก็บไว้นานเพราะอาจทำให้เปอร์เซ็นต์ความงอกลดต่ำลง

2.2 การคลุกเมล็ดยาสูบกับยาออร์โทไซค์ 50 โดยใช้เมล็ดยาสูบ 1 กิโลกรัมต่อยาออร์โทไซค์ 50 จำนวน 3 กรัม และคลุกเคล้ากันให้ทั่วแล้วใช้เมล็ดหว่านได้ทันที

การหว่านเมล็ดที่นิยมปฏิบัติกันมีอยู่ 2 วิธี คือ

ก. หว่านแห้ง ใช้เมล็ดยาสูบผสมกับขี้เถ้าละเอียดในอัตราส่วนเมล็ดยาสูบ 1-2 กรัม ต่อขี้เถ้าละเอียดครั้งละครึ่งลิตรต่อแปลงเพาะ 11 ตารางเมตร (เมล็ดยาสูบ 1 กรัม มีเมล็ดอยู่ประมาณ 8,000 - 10,000 เมล็ด) และควรคลุกยาฆ่าแมลงลงไปด้วย เพื่อป้องกันมดมาขบเมล็ดก่อนที่เมล็ดจะงอก เมื่อเคล้าเมล็ดกับขี้เถ้าให้เข้ากันดีแล้ว ใช้มือหว่านให้ทั่วทั้งแปลงโดยหว่านทีละครึ่งแปลง

ข. หว่านเปียก ใช้บัวรดน้ำที่มี รูฝักบัวโตพอที่เมล็ดยาสูบจะลอคออกมาจากรูฝักบัวได้ ใส่ดินในบัวรดน้ำให้เกือบเต็ม เอาเมล็ดยาสูบหนัก 1-2 กรัมใส่ลงไปและควรผสมยาฆ่าแมลงลงไปด้วย คนเมล็ดยาสูบให้กระจายแล้วรีบรดลงไปบนแปลงเพาะให้ทั่วและสม่ำเสมอ

เมื่อหว่านเมล็ดยาสูบแล้วก็ต้องรดน้ำโดยใช้บัวรดน้ำชนิดที่มีรูฝักบัวละเอียดรดจนดินชุ่ม ในวันที่แดดจัดจะต้องให้น้ำอย่างน้อย 4 ครั้งต่อวันในระยะสัปดาห์แรก หลังจากวันหว่านควรระวังแปลงเพาะขณะที่มีฝนตกหนัก ถ้ามีน้ำขังต้องระบายน้ำออก ที่กล้ายาสูบอาจมีดิน

เกาะติดอยู่ ควรจะล้างออกโดยใช้บัวรดน้ำ เมื่อกล้าโตแล้วก็ควรลดปริมาณการให้น้ำลง โดยเฉพาะ 2 สัปดาห์ก่อนทำการย้ายปลูก จะต้องงดการให้น้ำแก่ต้นกล้าเป็นระยะ ๆ เพื่อเตรียมตัวให้ต้นกล้ามีความแข็งแรงสามารถทนต่อสภาพสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ หลังการย้ายปลูกในไร่ได้ดี ซึ่งมีหลักในการปฏิบัติคืองดการให้น้ำแก่ต้นกล้า จนต้นกล้าแสดงอาการเหี่ยวในตอนเช้าก่อน 9.00 - 10.00 น. แต่ไม่ควรงดการให้น้ำนานจนเกินไปอาจทำให้ต้นกล้าในแปลงเพาะเสียหายได้ จากการทดลองของสถานียาสูบแม่โจ้พบว่า การให้น้ำต้นกล้ายาสูบโดยควบคุมความชื้นไม่น้อยกว่า 40% เมื่อมีอายุตั้งแต่ 30 วัน เป็นต้นไป จะให้ต้นกล้าที่มีลักษณะดี มีรากฝอยมาก

เมื่อต้นกล้ายาสูบงอกแล้วประมาณ 10-15 วัน ควรพ่นยาป้องกันโรคและแมลงที่อาจเกิดขึ้นมาในแปลงเพาะและไม่ควรรอให้โรคหรือแมลงเกิดขึ้นก่อน อันจะทำให้เกิดความเสียหายมาก ซึ่งมักนิยมใช้น้ำยาออร์โตมิทซ์เจอร์

น้ำยาออร์โตมิทซ์เจอร์ราคาค่อนข้างถูกเพราะทำการผสมเองโดยใช้จุลินทรีย์ 1.5 กิโลกรัม ปูนเคี้ยว 1 กิโลกรัม ผสมน้ำ 100 ลิตร นอกจากนี้ก็มีแอนทราโคล คาโตนิลและซินแนบ เป็นต้น ที่ใช้ป้องกันและกำจัดโรคต่าง ๆ ในแปลงเพาะ

สารเคมีที่ใช้ป้องกันและกำจัดแมลงนั้น ทางโรงงานยาสูบห้ามใช้สารเคมีประเภทคลอรีนในเตรท ไฮโดรคาร์บอน ยาพวกนี้ ได้แก่ ดีดีที ดีลคริน เป็นต้น

ปริมาณของน้ำยาที่พ่นในแปลงเพาะครั้งหนึ่ง ๆ ควรจะพ่นในอัตราน้ำ 2 ลิตร ต่อแปลงเพาะ 1 แปลง และพ่นซ้ำทุก ๆ 5-7 วันต่อครั้ง จนกว่าจะถอนต้นกล้าไปปลูกในไร่ ถ้ามีฝนตกหนักติดต่อกันบ่อยครั้ง ควรเพิ่มเวลาพ่นยาเป็นสัปดาห์ละ 2 ครั้ง

3.4.5 การถอนย้ายต้นกล้ายาสูบไปปลูกในไร่

การถอนย้ายต้นกล้าโดยทั่วไปแล้ว จะถอนเมื่อต้นกล้าอายุได้ 30-60 วันหลังจากหว่านเมล็ด ขนาดของต้นกล้ายาสูบที่พอเหมาะสำหรับย้ายไปปลูกในไร่ ควรจะมีใบ 4-6 ใบ และมีความสูง 12-18 เซนติเมตร สูงแล้วแต่ฤดูปลูก

ข้อควรปฏิบัติในการถอนกล้ายาสูบ มีดังนี้

1. ควรถอนกล้าตอนเช้ามีคหรือเวลาเย็นเมื่อแสงแดดอ่อน
2. รดน้ำในแปลงเพาะก่อนถอนต้นกล้า ให้ดินในแปลงเพาะชุ่มเสียก่อนจะถอนได้ง่ายขึ้น ลำต้นหรือใบหรือรากไม่ขาดมาก

3. ก่อนถอนควรรีให้คนงานล้างมือด้วยสบู่ หรือน้ำยาไตรโซเซียมฟอสเฟต
4. การถอนควรเลือกถอนเฉพาะต้นกล้าที่โตได้ขนาด ส่วนต้นเล็กยังคง

ไว้ในแปลง

5. ต้นกล้าที่เป็นโรค หรือไม่สมบูรณ์ก็ตัดทิ้งเสีย
6. เก็บเศษใบกล้าหรือต้นกล้าขนาดเล็กที่หลุดคิดมาและร่วงอยู่บนแปลงออกให้หมด สำหรับแปลงที่ต้องการเลี้ยงต้นกล้าไว้อีก แล้วรดน้ำแปลงเพาะให้ชุ่ม วันรุ่งขึ้นก็ควรฉีดยาบอร์โดลล์ครั้งหนึ่ง หลังจากนั้น 5-7 วัน กล้าในแปลงเพาะอาจถอนไปปลูกได้อีก

แปลงเพาะหนึ่งแปลงควรจะถอนต้นกล้าไปปลูกในไร่ได้อย่างน้อยเป็นเนื้อที่ 2 ไร่ และพอสำหรับกล้าซ่อมที่จะต้องปลูกแทนต้นกล้าที่ตายไปในไร่ด้วย ดังนั้นการเตรียมแปลงเพาะเพื่อให้ได้กล้าเพียงพอควรต้องเพิ่มจำนวนแปลงเพาะขึ้นอีกประมาณ 10-30%

3.4.6 การปฏิบัติหลังจากถอนต้นกล้าที่ต้องการออกจากแปลงเพาะ

1. ถอนต้นกล้าที่ค้างอยู่ในแปลงเพาะออกให้หมด ไม่ควรไถกลบเพราะโรคที่ติดอยู่กับต้นกล้ายังสามารถอาศัยอยู่ในดินได้นาน
2. เก็บวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้อย่างหมด อันไหนที่ยังใช้ได้ก็เก็บไว้ใช้ในปีต่อไป
3. ฝาคูลมแปลงเพาะ ฝาคูลมที่ใช้ในการรอบดินในแปลงเพาะ ควรซักหรือล้างด้วยน้ำสะอาด ตากให้แห้งแล้วนำไปเก็บไว้
4. ไถบริเวณแปลงเพาะทั้งหมดและตากแดดไว้ 1-2 ครั้ง
5. หว่านพืชตระกูลถั่วคลุมดินไว้

3.5 การผลิตใบยาสูบ

เมื่อได้ทำการเพาะกล้าในแปลงเพาะจนเมล็ดยาสูบงอกเป็นต้นที่มีขนาดพอสมควรแล้ว ก็ทำการถอนต้นกล้าขึ้นไปปลูกในไร่ กรรมวิธีในการเพาะกล้ายาสูบพันธุ์เวอร์จิเนีย เบอร์เลย์ และเตอร์กิช นั้น มีกรรมวิธีที่คล้ายกัน แต่กรรมวิธีในการผลิตใบยาสูบแต่ละพันธุ์ตั้งแต่การปลูกใน ไร่ การเก็บใบยา ตลอดจนถึงการบ่มใบยาเพื่อให้ได้ใบยาแห้งนั้นแตกต่างกัน ซึ่งกรรมวิธีในการ ผลิตใบยาสูบแต่ละพันธุ์มีดังต่อไปนี้

3.5.1 การผลิตใบยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนีย

ใบยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียเป็นพันธุ์ที่มีการปลูกมาก มีเนื้อที่เพาะปลูกร้อยละ 64 ของพื้นที่ปลูกยาสูบทั่วประเทศ เนื่องจากใช้เป็นส่วนผสมของบุทรีรสอเมริกันและรสเวอร์จิเนีย ขณะที่พันธุ์เบอร์เลย์เป็นส่วนผสมบุทรีรสอเมริกันและพันธุ์เตอร์กิชใช้เป็นส่วนผสมบุทรีรสอเมริกัน และรสเวอร์จิเนีย แต่มีราคาซื้อขายต่ำกว่าพันธุ์เวอร์จิเนีย

กรรมวิธีในการปลูกใบยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียมีขั้นตอนตั้งแต่การเตรียมดิน การ ใส่ปุ๋ย ให้น้ำ ตลอดจนถึงการบ่ม มีดังนี้

3.5.1.1 การเตรียมดิน

การเตรียมดินควรจะทำให้เสร็จตามหมายกำหนดการปลูกให้พอเหมาะ กับอายุกล้าที่เตรียมเพาะไว้ การเตรียมดินโดยการไถนั้นต้องไถให้ลึกเพื่อที่จะทำให้รากลงได้ลึก การระบายน้ำดีขึ้น ทำให้มีรากมาก ซึ่งมีผลถึงคุณภาพใบยาในทางเพิ่มนิโคติน เพราะนิโคตินผลิต ได้เฉพาะที่รากและงานไถนี้ต้องทำเนิ่น ๆ เพื่อให้อินทรีย์วัตถุเน่าเปื่อยได้หมดและจะไม่เกิดพิษ แก่ต้นยาสูบภายหลัง

3.5.1.2 การปลูกและการใส่ปุ๋ย

การปลูกต้นกล้ายาสูบควรจะทำให้ลึกอกกล้าไว้เหนือพื้นดินเพียงนิ้ว- เดียว ส่วนที่ยาวกว่าให้ฝังอยู่ในดิน วิธีนี้รากจะแตกออกตามด้านข้างต้น ยิ่งแตกรากได้มากเท่าไร ส่วนที่ถูกแดดเผาก็มีน้อยลง ทำให้กล้าเติบโตเร็ว การปลูกควรจะทำวันห่างระหว่างแถวประมาณ

90-120 เซนติเมตร และระยะห่างต้น 60-75 เซนติเมตร เวลาที่เหมาะสมสำหรับการปลูกลูกยาสูบคือ เวลาบ่ายที่แสงแดดไม่ร้อนจัดหรือเวลาเย็น ซึ่งวิธีหนึ่งจะปลูกลูกยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียได้ประมาณ 2,500-3,000 ต้น

ในการที่จะให้ได้ผลผลิตใบยาสูบมากและมีคุณภาพดีนั้น มีปัจจัยหลายอย่างที่เกี่ยวข้อง เช่น ประเภทของดินที่จะทำการปลูก สภาพดินฟ้าอากาศ รวมถึงชนิดของปุ๋ยที่จะใช้ใบยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียต้องการธาตุอาหารที่อยู่ในรูปของปุ๋ยวิทยาศาสตร์คือธาตุไนโตรเจน ฟอสฟอรัส โพแทสเซียม แมกนีเซียม คลอรีน และโบรอน เพราะในดินมีไม่เพียงพอ วิธีการใส่ปุ๋ยที่นิยมปฏิบัติมีอยู่ด้วยกัน 2 วิธี คือ

1. วิธีหว่าน เป็นการหว่านทั่วทั้งพื้นที่ ก่อนหรือหลังไถดิน การไถหรือพรวนจะทำให้ปุ๋ยคลุกเคล้ากับดินได้ดี

2. วิธีใส่เฉพาะที่ แบ่งเป็นการใส่เป็นแถบ และการฝัง

ก. ใส่เป็นแถบ เป็นการโรยปุ๋ยไปตามแนวหรือแถวปลูกจะเป็นข้างเดียวหรือสองข้างก็ได้ แต่จะต้องห่างจากต้นพืช 4-6 นิ้ว ลึกใต้ระดับราก 1-2 นิ้ว การใส่ปุ๋ยรอบต้นหลังจากปลูกลูกยาสูบแล้ว 21 วัน ก็อนุโลมให้อยู่ในวิธีนี้

ข. วิธีฝัง เป็นการใส่ปุ๋ยใต้รากพืช ควรใส่จำนวนน้อยเพื่อป้องกันอันตรายที่เกิดจากปุ๋ย วิธีนี้เหมาะกับปุ๋ยฟอสเฟต

การใส่ปุ๋ยนอกจากจะใช้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ตามความต้องการของพืชแล้ว ปัจจุบันปุ๋ยอินทรีย์ก็มีบทบาทสำคัญในการผลิตใบยาสูบให้มีคุณภาพ ปุ๋ยอินทรีย์ได้แก่ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก และปุ๋ยพืชสด ที่ได้หว่านได้แนะนำให้เกษตรกรผู้ปลูกลูกยาสูบใส่ปุ๋ยหมักแก่ยาสูบในอัตรา 129 กิโลกรัมต่อไร่ และที่ญี่ปุ่นได้ทำการศึกษากการใส่ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมีกับพืชหมุ่น เวียนเป็นเวลา 9 ปี พบว่า ต้นยาสูบที่ไม่ได้ใส่ปุ๋ยอินทรีย์จะแสดงอาการขาดธาตุแมกนีเซียม ส่วนแปลงที่ใส่ปุ๋ยอินทรีย์มีธาตุไนโตรเจน ฟอสฟอรัสและโพแทสเซียมในใบยาสูบสูง รวมทั้งได้น้ำหนักใบยาแห้งสูงด้วย

3.5.1.3 วิธีให้น้ำ

ขณะที่ต้นยาสูบยังเล็ก การให้น้ำจะใช้วิธีรดน้ำด้วยบัวรดน้ำ เมื่อต้นยาสูบโตขึ้นก็ปฏิบัติโดยทน้ำเข้าร่อง ซึ่งจะต้องไม่ให้มีน้ำมากเกินไปจนท่วมราก ซึ่งมีผลทำให้ต้นยาสูบตายได้ การทน้ำควรรีให้ดินพอเปียกและชื้นลงไปในดินลึกประมาณ 10 นิ้ว ระวังอย่าให้มีน้ำเหลือขังในร่องทางเดินน้ำเป็นอันตราย ควรรีให้น้ำต้นยาสูบทุกวันตั้งแต่ย้ายกล้า มาปลูกในไร่จนกระทั่งต้นยาสูบอายุ 25 วัน แล้วปล่อยให้แห้ง 10 วันจึงให้น้ำตามปกติ จะให้ผลดีที่สุดทั้งผลผลิตใบยาสดและใบยาแห้ง และน้ำที่เป็นประโยชน์จริง ๆ ในการให้น้ำยาสูบคือน้ำฝน ตลอดจนถูกปลูกควรมีน้ำฝนอย่างน้อยเดือนละ 5-6 ครั้ง

3.5.1.4 การตอนยอดตอนหน่อ

การตอนยอดตอนหน่อยาสูบเป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งในการที่จะทำให้ยาสูรมีคุณภาพดีและผลผลิตเพิ่มขึ้น เพราะการตอนยาสูบเป็นการตัดธาตุอาหารต่าง ๆ ที่จะไปเสริมสร้างส่วนที่เป็นดอกและเมล็ด ทำให้ธาตุอาหารเหล่านั้นกลับมาบำรุงใบให้หนาและเจริญเติบโตมากขึ้น แต่ตามธรรมชาติของพืชจะต้องออกดอกผลเพื่อเป็นการบำรุงพันธุ์ไว้ ดังนั้นเมื่อส่วนยอดซึ่งจะเป็นที่ออกดอกผลถูกตัดไป ต้นยาสูบก็พยายามสร้างแขนงเพื่อออกดอกผลให้ได้ต่อไป ชาวไร่จึงจำเป็นต้องทำลายหน่อที่จะเกิดขึ้นมาใหม่อีก การตัดยอดทิ้งและการทำลายหน่อโดยวิธีการใดก็ตาม เรียกว่า "การตอนยอดตอนหน่อยาสูบ"

การตอนยอดนั้นกระทำเพียงครั้งเดียว ยอดยาสูบจะไม่เจริญขึ้นมาอีก แต่หน่อยาสูบนั้นถ้าหักตัดทิ้งไปก็จะเจริญออกมาแทนใหม่ได้ จึงได้มีการทดลองใช้น้ำมันมะพร้าวทำการตอนหน่อยาสูบโดยใช้น้ำมันมะพร้าว 100 ซี.ซี. ผสมสบู่ขันไลท์ 3 กรัม และน้ำ 300 ลูกบาศก์เซ็นต์เมตร เมื่อผสมแล้วก็จะทำการตอนหน่อโดยนำน้ำมันมะพร้าวที่ผสมแล้วมาทาหน่อยาสูบจากยอดลงมา 6 หน่อ และทำการเทรากด้วยน้ำมันมะพร้าวที่ผสมแล้วจำนวน 10 ลูกบาศก์เซ็นต์เมตร ซึ่งจะมีผลทำให้ได้ผลผลิตใบยาสูบและราคาใบยาสูบที่สูง (ผลการทดลองของสถานีทดลองยาสูบแม่โจ้, เชียงใหม่, 2516)

3.5.1.5 การเก็บใบยาสูบ

การเก็บใบยาสูบควรจะต้องเก็บใบยาที่แก่ เพราะคุณภาพใบยาแห้งจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับความแก่ของใบยาชนิดในไร่ ลักษณะของใบยาสดที่แก่พอเหมาะจะเก็บได้มีดังนี้

1. สีเขียวบางส่วนของใบยาสูญหายไป
2. ใบเริ่มมีเนื้อหยาบ จุดตกกระบาง ๆ มียางน้อย และมีลักษณะยืดหยุ่นไม่หักง่าย
3. เนื้อใบยาโคนต้นมีสีเหลืองแทนเขียว ปลายใบมีสีก่อนใบทางเขียวหมด
4. ใบหักออกจากลำต้นได้ง่าย ไม่มีเยื่อติด
5. เนื้อริมใบบางส่วนเป็นรอยย่น ปลายใบตกลง ก้านใบทำมุมกับลำต้นกว้างขึ้น

ต้นยาสูบที่เจริญเติบโตตามปกติใบยาที่ยังไม่แก่จะมีสีเขียวเป็นมันเรียบ ก้านใบและเส้นกลางใบจะมีสีเขียว เมื่อใบยาเริ่มแก่สีเขียวของใบยาสูบจะเริ่มเปลี่ยนเป็นสีเหลืองโดยจะเริ่มจากปลายใบและขอบใบก่อนก้านใบและเส้นกลางใบจะเปลี่ยนเป็นสีขาว เนื้อใบยาจะหยาบ กระด้าง ปลายใบจะตกหรือโค้งลงมา เมื่อใบยาสุกสีของใบยาจะเปลี่ยนเป็นสีเหลืองมากขึ้น เรียกว่าสีเหลืองอมเขียวหรือสีดอกกระดังงาแก่ ก่อนเก็บใบยาครั้งแรกให้สังเกตดูใบยาโคนต้น ถ้าเป็นสีเหลืองแสดงว่าใบยาโคนต้นเริ่มแก่ ควรจะเริ่มเก็บใบยาจากไร่ไปทำการบ่มได้แล้ว

นอกจากการดูสีใบยาแล้ว ยังมีอีกวิธีหนึ่งที่จะสังเกตได้ว่า ใบยาเริ่มแก่พอที่จะเก็บได้ก็คือวิธีการสังเกตดอกยาสูบ การที่ต้นยาสูบเริ่มมีดอกบานก็แสดงให้เห็นว่าใบยาส่วนล่างหรือใบยาโคนต้นได้เจริญเต็มที่แล้ว ถ้าทิ้งไว้ต่อไปก็จะเหลืองและแห้งคาต้น ความแก่ของต้นยาสูบจะเริ่มจากส่วนโคนต้นไปถึงยอด ความแก่ของใบยาจะต่างกันประมาณ 5-7 วัน

ต้นยาสูบในไร่จะมีคอกบานไม่พร้อมกัน^{1/} หลังจากคอกยาสูบคอกแรกของต้นแรกบานแล้วจะต้องใช้เวลาประมาณอีก 3 สัปดาห์ คอกจึงบานหมดทั้งไร่ ซึ่งแต่ละพันธุ์และแต่ละฤดูกาลจะมีอายุการบานของคอกไม่เหมือนกัน

ต้นยาสูบที่เจริญเติบโตไม่ปกติ เช่น ได้รับอาหารธาตุไนโตรเจนน้อยเกินไป ต้นยาสูบนั้นจะแคระแกรนใบเหลืองซีด ทั้ง ๆ ที่ใบยาสูบยังไม่แก่ ส่วนต้นยาสูบที่ได้รับอาหารธาตุไนโตรเจนมากเกินไป ใบยาสูบจะมีสีเขียวจัดทั้ง ๆ ที่ใบยาสูบแก่แล้ว ต้นยาสูบที่เป็นโรคแข่งค่าใบยาสูบจะเหลืองไปทั้งต้น และเมื่อต้นยาสูบได้รับธาตุอาหารไม่สมดุลก็จะทำให้สีของใบเปลี่ยนแปลงไป แม้แต่พันธุ์ของยาสูบแต่ละพันธุ์ การแสดงออกของสีก็ไม่เหมือนกัน ทำให้การพิจารณาสีของใบยาสูบอาจผิดพลาดไป การดูสีของใบยานั้นอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นเรื่องของความชำนาญของแต่ละบุคคล แต่การสังเกตคอกยาสูบบานจะเป็นการพิจารณาได้ง่ายกว่า

การเก็บใบยาสดเพื่อนำไปบ่มตามปกติ ถ้าสามารถพิจารณาเรื่องคอกบานและสีของใบยาประกอบกัน ก็จะได้เปอร์เซ็นต์ใบยาแห้งที่แก่และสุกมาก และลดเปอร์เซ็นต์ของใบยาแห้งที่ไม่แก่ลง ซึ่งวิธีการเก็บใบยาสดนั้นมีข้อควรจำดังต่อไปนี้

1. เก็บเฉพาะใบยาที่สุกเต็มที่แล้ว โดยเก็บจากใบยาตอนล่างสุดของลำต้นซึ่งเรียกกันว่าใบยาต้นต้นขึ้นใบหาใบยายอดโดยเก็บครั้งละ 1-3 ใบ
2. ควรเก็บใบเวลาเช้าหรือเวลาบ่าย
3. การหักก้านใบควรหักไปข้าง ๆ
4. ถ้าฝนตกควรเลื่อนการเก็บใบยาไปอีก 2-3 วัน
5. ความยาวของใบยาที่ควรจะเก็บไม่ควรต่ำกว่า 12 นิ้ว
6. เมื่อเก็บแล้วต้องรีบนำใบยาเขาร่มอย่าทิ้งไว้กลางแดด

เมื่อเก็บใบยาสดหมดต้นแล้ว ควรจะถอนต้นยาทิ้งตากแดดให้แห้งแล้วเผา ต่อจากนั้นก็หว่านเมล็ดพืชคลุมดินหรือปลูกพืชหมุนเวียน

^{1/} นันทกี เขาว์ "การเก็บใบยาสด" รายงานสัมมนาปัญหาการเพาะปลูกยาสูบในประเทศไทย ครั้งที่ 1 สถานีทดลองยาสูบแม่โจ้ เชียงใหม่

3.5.1.6 การรมไบยาสู่

จุดประสงค์ในการรมไบยาสู่ก็คือ การทำให้ไบยาแห้งตามกำหนดและมีคุณภาพดีตามต้องการ ซึ่งจะต้องอาศัยความชำนาญและประสบการณ์ด้วย การรมไบยาจะให้ผลดีขึ้นขึ้นอยู่กับกระบวนการทางชีวภาค (Biological Process) ซึ่งประกอบไปด้วยระยะเวลา อุณหภูมิ และความชื้น นอกจากนี้ผลการรมไบยาที่ดียังมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องอีก เช่น ไบยาสกที่นำมาจากไร่และปริมาณการใช้เชื้อเพลิงในการรม บางครั้งผู้ทำการรมไบยาอาจเผชิญกับเหตุการณ์เฉพาะหน้าที่ก่อความยุ่งยากให้แก่ผู้รมเสมอ เช่น ไบยาไม่เต็มโรงรม ไบยาบนกัน และไบยาเปียกน้ำ ซึ่งถ้าผู้รมขาดความระมัดระวัง ก็ต้องจำยอมรับสภาพในการรมที่จะไม่เกิดผลดี ไบยาพันธุ์เวอร์จิเนียเป็นไบยาที่ต้องรมด้วยไอร้อน (Flue-Cured) จึงต้องสร้างโรงรม โดยใช้ความร้อนผ่านไบทามท่อเพื่อป้องกันมิให้ควันไปถูกใบ โรงรมจะมีเตาและท่อไฟสำหรับควบคุมอุณหภูมิ และมีช่องระบายล่างและบนเป็นตัวควบคุมความชื้น ระยะเวลาในการรมมีดังนี้

1. ระยะเวลาแรก การรมหรือการทำสี มีความหมายสำคัญยิ่งกว่าการที่จะทำให้ไบยาแห้ง เพราะระยะนี้เป็นระยะที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบการดำรงชีวิตในไบยาและคุณภาพของไบยาแห้งด้วย เรียกอีกอย่างหนึ่งก็คือ การทำสี ระยะการทำสีนี้ผู้รมต้องพยายามเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงและรู้ด้วยว่าจะมีอะไรเกิดขึ้น อย่าให้ไบตายเสียก่อน ไบยาจะเปลี่ยนแปลงเป็นสีเหลือง ต้องพยายามรักษาชีวิตในไบยาให้มีชีวิตอยู่เสมอ หมายความว่าไบยาต้องสดชื่นอยู่ตลอดเวลาในระยะสีนี้ จนกว่าไบยาจะเหลืองเป็นที่พอใจ อุณหภูมิในระยะนี้ก็อยู่ในระดับ 32 - 38 องศาเซลเซียส เมื่อไบยาเหลืองได้ที่แล้วจึงค่อยผ่านไปในระดับ 41 - 43 องศาเซลเซียส

2. ระยะที่สอง การตรึงสี เป็นระยะของการตัดสินใจเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อว่าจะเอากันอย่างไรจะให้เหลืองแค่นั้น จะเอาคุณภาพอย่างไรและความต้องการของตลาดมีมากน้อยเพียงใด เมื่อทราบความประสงค์ส่วนใหญ่แล้ว ให้ตรวจดูสีของไบยาอีกทีหนึ่ง และหมั่นคุบย่อย ๆ ในตอนนี้คือ ในระดับอุณหภูมิ 38 องศาเซลเซียส เมื่อเห็นว่าความเหลืองของไบยา

ตรงกับความรู้สึกแล้วจึงเริ่มดำเนินการเพื่อหยุดระบบการดำเนินชีวิตทันที คือเริ่มทำให้ชีวิตในใบยาตายนั่นเอง โดยเริ่มเปิดช่องระบาย เพิ่มระดับอุณหภูมิให้ความร้อนเพื่อขับความชื้นออกจากโรงทันที แล้วใบยาจะเริ่มแห้งเหี่ยว อุณหภูมิระยะนี้จะอยู่ในระดับ 41 - 55 องศาเซลเซียส เมื่อเห็นว่าใบยาเหี่ยวพอสมควรและปลายใบของใบงอและยุบเข้าหากันแล้ว จึงเพิ่มความร้อนขับความชื้นออกเรื่อย ๆ จนถึงระดับ 61 - 63 องศาเซลเซียส

3. ระยะที่สาม การทำแห้ง เมื่อผ่านการตรึงสีพอสมควรแล้วก็ เป็นระยะที่เราต้องพยายามไล่ความชื้นออกจากโรงให้หมดไป โดยเพิ่มความร้อน ระบายความชื้นออกทางช่องระบายบน ดังนั้นอากาศร้อนจะหมุนเวียนพาเอาความชื้นหรือไอน้ำออกไปจากโรง ระยะนี้ช่องระบายล่างและบนเปิดหมด เริ่มตั้งแต่ระดับ 43 องศาเซลเซียสเป็นต้นมา แต่จะมากขึ้นเรื่อยๆ ใ้จนแห้งแล้วแต่กรณี แต่เมื่อถึงระดับ 53 - 61 องศาเซลเซียส ช่องระบายต้องเปิดหมด โดยสมบูรณ์เมื่อบรรจุใบยาเต็มโรง พักอยู่ในระดับนี้ประมาณ 10-15 ชั่วโมง

ทั้งสามระยะที่กล่าวนี้จะกำหนดชั่วโมงการบ่มที่แน่นอนลงไปไม่ได้ จะช้าหรือเร็วแค่ไหนขึ้นอยู่กับลักษณะดินฟ้าอากาศในขณะที่เกิดใบยา และอัตราความสูงของใบยาขณะที่เกิด ใบยาที่สุกพอดีนั้น ถ้านำมาบ่มจะให้สีของใบยาสม่ำเสมอ ดังนั้นในการบ่มใบยาเพื่อที่จะให้ได้ใบยาแห้งที่มีคุณภาพดีนั้น ถ้านำมาบ่มจะให้สีของใบยาสม่ำเสมอ ดังนั้นในการบ่มใบยาเพื่อที่จะให้ได้ใบยาแห้งที่มีคุณภาพดี ก็ควรจะระมัดระวังในการบ่มดังต่อไปนี้

1. อย่าเร่งอุณหภูมิเร็วเกินไปในการบ่มยา ตามปกติแล้วห้ามเร่งอุณหภูมิสูงที่เดียวในเวลากระชั้นชิด ในทำนองเดียวกันอย่าทำอุณหภูมิให้ตกลงมาจนเกินขอบเขตที่กำหนดในขณะที่กำลังจะผ่านการทำแห้ง เพราะขณะนั้นก้านยาไม่แห้ง จะทำให้ขอบเส้นเอ็นกลางเกิดเป็นสีน้ำตาล

2. อย่าเปิดประตูทิ้งไว้หรือเปิดบ่อย ๆ เพราะจะทำให้อากาศเย็นพัดเข้าไปกระทบใบยา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขณะที่กำลังทำใบแห้ง จะเกิดฝ้านใบยา

3. กรณีที่โรงบ่มมีเหม็นอมาก ควรเร่งความร้อนให้พอ เปิดช่องระบายและไล่ความชื้นออกให้หมด

4. อย่าทิ้งใบยาให้เหลือเวลานานเกินไปในระยะอุณหภูมิต่ำ แต่มีความชื้นสูง กรณีเช่นนี้ให้ระบายความชื้นให้เร็วที่สุด

5. ออย่าเร่งอุณหภูมิให้ความร้อนสูงเกินไปขณะที่ใบยายังไม่
เหลือง
6. ออย่าเร่งความร้อนสูงเกินไปเมื่อใบยาแห้งไม่สนิท
ความชื้นในโรงยังมีมากเกินไป และการระบายความชื้นไม่พอ หรือบางที่ก็เพราะบรรจุใบยา
แน่นโรง

3.5.2 การผลิตใบยาสูบพันธุ์เบอร์เลย์

การผลิตใบยาสูบพันธุ์เบอร์เลย์ของไทยได้เริ่มขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2501 โดย
ทดลองปลูกครั้งแรกที่อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ปรากฏว่าได้ผลดี ซึ่งในปัจจุบันนอกจาก
จังหวัดสุโขทัย เพชรบูรณ์ และจังหวัดภาคกลางในตอนเหนือแล้ว ยังมีบางจังหวัดในภาคอีสานที่
ทำการปลูกใบยาสูบพันธุ์เบอร์เลย์ เช่น จังหวัดนครพนม จังหวัดมุกดาหาร

ใบยาพันธุ์เบอร์เลย์เป็นใบยาสูบประเภทรมด้วยอากาศ (Air-Cured)
ใช้เป็นส่วนผสมบุหรี่ยี่ห้ออเมริกัน กรรมวิธีในการปลูกใบยาสูบพันธุ์เบอร์เลย์ก็ปฏิบัติเช่นเดียวกับกับ
ใบยาพันธุ์เวอร์จิเนีย แตกต่างกันเพียงการใช้เมล็ดพันธุ์ และการรมเท่านั้น ลำดับการผลิตใบยา
สูบพันธุ์เบอร์เลย์ มีดังต่อไปนี้

3.5.2.1 การเตรียมดิน

ดินที่ใช้ปลูกควรเลือกดินร่วนปนทรายไม่มีเกลือระบายน้ำดี
ดังนั้นต้องไถดินให้ลึกประมาณ 8-10 นิ้ว ตากแดดทิ้งไว้ 7-10 วัน ขึ้นแปลงทำร่องระบายน้ำ
ได้สะดวกเมื่อมีฝนตกหนัก แปลงกว้าง 1.5 เมตร สูงประมาณ 8-10 นิ้ว และยาวตามสะดวก
ร่องแปลงหรือระยะห่างแต่ละแปลงห่างกัน 50 เซนติเมตร หรือประมาณ 1 ศอก

3.5.2.2 ระยะปลูก

ระยะปลูกควรปลูกให้หลุมอยู่ห่างจากขอบแปลง 30 เซนติเมตร
ระยะห่างระหว่างต้น 60 เซนติเมตร และระหว่างแถว 1 เมตร ต้นยาสูบจะได้รับแสงแดดและ
อาหารในดินอย่างเพียงพอ และการปลูกควรให้ยอกกล้าโผล่ขึ้นมาจากดินที่กลบ 1-2 นิ้ว

3.5.2.3 การใส่ปุ๋ยและการให้น้ำ

สูตรปุ๋ยที่แนะนำให้ใช้คือ 6:15:28 + 4 MgO (แมกนีเซียม-ออกไซด์) + 0.5B (โบแรกซ์) โดยใส่เป็นปุ๋ยรองพื้น ซึ่งอัตราการใช้ปุ๋ยอยู่ในระหว่าง 60-100 กิโลกรัมต่อไร่ ควรใส่หลังจากการปลูกแล้ว 2 อาทิตย์ โดยฝังปุ๋ยรอบ ๆ ต้นยาสูบประมาณ 1 ฝ่ามือสักระยะปลายราก ส่วนปุ๋ยเร่งใช้ปุ๋ยแคลเซียมแอมโมเนียไนเตรท (สูตร 26 หรือ 27:0:0) อัตราระหว่าง 30-50 กิโลกรัมต่อไร่ ใส่พร้อมกับปุ๋ยรองพื้นโดยวิธีละลายน้ำ ใช้ปุ๋ยประมาณ $1-1\frac{1}{2}$ กระป๋องนม ละลายน้ำ 1 ปีป รดต้นละ 2 กระป๋องนม อย่าให้ถูกใบยาสูบแล้วรดน้ำตามอีกครั้งหนึ่ง

การให้น้ำแก่ใบยาสูบพันธุ์เบอร์เลย์นั้น ควรให้น้ำในอาทิตย์แรก 1-2 ครั้ง เพื่อให้ต้นยาสูบตั้งตัวดีเท่านั้น ต่อมาหลังจากต้นยาสูบมีอายุ 20-25 วัน จึงให้น้ำชุ่มทั้งแปลงและหยุดให้น้ำก่อนเก็บใบยาสด 7-10 วัน

3.5.2.4 การตอนยอดและหน่อ

วิธีการตอนยอดและหน่อต้นยาสูบพันธุ์เบอร์เลย์ ปฏิบัติเช่นเดียวกับต้นยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนีย การตอนยอดจะต้องพิจารณาถึงความสมบูรณ์ของต้นยาสูบและคำนึงถึงใบยาออกที่เหลือใบบนสุดจะต้องขายได้ด้วย ระยะเวลาในการตอนยอดควรตอนเมื่อดอกเริ่มบาน 3-4 ดอก ส่วนแขนงหรือหน่อควรปลิดทิ้งทันที และใช้น้ำมันมะพร้าวผสมทาหน่อ

3.5.2.5 การเก็บใบยา

การเก็บใบยาสดเป็นสิ่งที่ชาวไร่ควรระมัดระวังอย่างยิ่ง เพราะคุณภาพใบยาแห้งนั้นขึ้นอยู่กับความสุกและความแก่ของใบยาสดเป็นส่วนใหญ่ เมื่อต้นยาสูบพันธุ์เบอร์เลย์อายุ 60-75 วัน ใบยาล่างจะแก่และสุกพอที่จะเก็บบ่มได้ โดยใบยาที่จะเก็บควรมีสีกระด้างอมเหลือง ผิวและขอบใบยาจะย่นสาก ปลายใบลู่ ก้านใบจะค่อนข้างไปทางเขียวอ่อนถึงขาว การเก็บควรเก็บครั้งละ 2-3 ใบ เก็บแต่ละครั้งระยะห่างกัน 7-10 วัน โดยให้เก็บในตอนเช้า อย่าเก็บใบยาในขณะที่ฝนตก เพราะน้ำฝนจะชะล้างยาที่ติดอยู่บนใบยาออกไปมาก เมื่อบ่ม

แล้วใบยาจะไม่มีเนื้อและกลิ่น เมื่อเก็บใบยาแล้วนำใบยามาแยกเป็นหมู่ยาต้น ยากกลาง และยา-
ยอด ให้มีขนาดสั้นยาวเท่า ๆ กัน นำเข้ามาเสียบในไม้เสียบ โดยเสียบเป็นคู่ ๆ หลังใบชนกัน
แต่ละคู่ห่างกัน 1-2 เซนติเมตร หรือ 1 นิ้วมือ

3.5.2.6 การบ่มใบยา

ใบยาสูบพันธุ์เบอร์เลย์ เป็นใบยาสูบประเภทบ่มด้วยอากาศ
(Air-Cured) ดังนั้นโรงบ่มอาจจะใช้ใต้ถุนบ้านเป็นโรงเรือนสำหรับบ่ม โดยใต้ถุนจะต้องสูง
ประมาณ 1.50 เมตรขึ้นไป พื้นดินเรียบเสมอ น้ำไม่ขัง ไม่อยู่ใกล้สิ่งปฏิกูลกองขยะ ทำฝาผนัง
อย่างมิดชิด ทำร่องระบายอากาศให้เปิดปิดได้ 1 ใน 3 ของฝาทุกด้าน นอกจากใต้ถุนบ้านแล้ว
ยังมีโรงเรือนเฉพาะแบบกึ่งถาวรซึ่งจะบ่มได้ใบยาคุณภาพดี เพราะสามารถควบคุมความชื้น ตลอด
จนการถ่ายเทอากาศได้ดีกว่า ถ้าปลูกใบยาสูบ 1 ไร่ ก็ควรสร้างโรงเรือนขนาด $4 \times 5.50 \times 5.50$
เมตร พื้นโรงเรือนควรใช้อิฐ ทราาย ปูรองพื้นไว้สำหรับเมื่ออากาศแล้งจัดจะได้ใช้น้ำรดพื้นเพิ่ม
ความชื้นในโรงบ่มได้

วิธีการบ่มใบยาสูบพันธุ์เบอร์เลย์ มีระยะการบ่มดังนี้

1. ระยะทำสีเหลือง เป็นระยะแรกของการบ่ม ต้องการให้ใบ
ยาเหี่ยวตัว และเปลี่ยนเป็นสีเหลือง ใช้เวลาประมาณ 4-5 วัน
2. ระยะทำสีน้ำตาล จากสีเหลืองใบยาจะค่อย ๆ เปลี่ยนเป็น
สีน้ำตาล พร้อมทั้งเนื้อใบยาค่อย ๆ แห้งไป ใช้เวลาประมาณ 10-12 วัน ระยะนี้ถ้าหากความชื้น
สัมพัทธ์ในโรงเรือนต่ำกว่า 55% ต้องเปิดช่องระบายอากาศหมดและใช้น้ำรดพื้นโรงเรือนเพราะ
ว่าความชื้นต่ำทำให้ใบยาแห้งเร็วเกินไป เป็นสีเหลืองซีด คละอมเขียว ถ้าความชื้นสูงเกินไปใน
กรณีฝนตกมาก ใบยาระเหยซ่า สีไม่สดใส หรืออาจเน่าได้ จึงควรปิดโรงเรือนให้สนิท
3. ระยะทำก้านแห้ง เมื่อถึงระยะนี้ จะได้ใบยาสีน้ำตาลคงที่
เหลืองแต่ก้านใบเท่านั้นที่ยังไม่แห้ง จึงควรเปิดช่องระบายอากาศให้เต็มที่ ถ้าความชื้นภายนอกไม่
สูงกว่าภายใน เพื่อทำให้ก้านแห้งเร็วขึ้น ใช้เวลาในการบ่มประมาณ 12-20 วัน

3.5.2.7 การนำใบยาแห้งออกจากโรงเรือน

1. ใบยาที่จะนำออกจากโรงเรือน ต้องอยู่ในสภาพที่แห้งจัด แต่ไม่ถึงกับกรอบ และโดยเฉพาที่ก้านจะต้องแห้งสนิทด้วย เพราะจะปลอดภัยจากการเน่า หรือเป็นราขึ้นในกองใบยา
2. เวลาที่นำใบยาออกจากโรงเรือน ควรเป็นเวลาที่มีอากาศปลอดโปร่ง มีแสงแดด
3. นำใบยาแห้งไปกองไว้ในโรงเก็บ หรือพื้นที่ปูด้วยกระสอบ หรือผ้าสะอาด อย่างกองบนพื้นดิน พื้นซีเมนต์ หรือบนผ้าพลาสติก จะทำให้ใบยาเป็นราได้ โดยให้เรียงหัวก้านใบยาออกด้านนอกกอง แล้วคลุมด้วยกระสอบ หรือผ้าอีกครั้ง
4. ควรแยกกองใบยาเป็นหมู่ เพื่อสะดวกในการคัดใบยาตอนหลัง

3.5.3 การผลิตใบยาสูบพันธุ์เตอร์กิช

ในปี พ.ศ. 2497-98 ได้มีการทดลองปลูกใบยาสูบพันธุ์เตอร์กิชที่สำนักงานไร่ยาสูบบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ซึ่งผลการทดลองพอไปได้เนื่องจากสภาพไร่ปลูกเป็นดินทรายอากาศแห้งแล้ง เหมาะสมกับสภาพธรรมชาติของใบยาสูบพันธุ์เตอร์กิช นั่นคือดินต้องมีอินทรีย์วัตถุไม่มาก น้ำน้อย ต่อมาปี พ.ศ. 2502-03 โรงงานยาสูบได้ส่งเสริมชาวไร่ในจังหวัดร้อยเอ็ดและมหาสารคามให้ทำการปลูกใบยาพันธุ์เตอร์กิช ปัจจุบันมีหลายจังหวัดในภาคอีสานที่ทำการปลูกใบยาสูบพันธุ์เตอร์กิช เช่น จังหวัดหนองคาย สุรินทร์ อุตรธานี ยโสธร กาฬสินธุ์

ใบยาสูบพันธุ์เตอร์กิช นอกจากจะใช้ในการผลิตบุหรี่ของโรงงานยาสูบแล้วยังมีบริษัทคัมส์อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด และบริษัทกรุงเทพยาสูบ ที่ทำการส่งเสริมการปลูกและนำส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศอีกด้วย ซึ่งยาสูบพันธุ์เตอร์กิชที่ต่างประเทศนิยมเป็นอันดับ 1 คือ พันธุ์บาสมา มีใบลักษณะคล้ายใบขนุน มีหูใบ อันดับ 2 พันธุ์คาบากูลัก เป็นพันธุ์ที่มีหูใบยาว และอันดับ 3 พันธุ์แซมซูน ไม่มีหูใบ ใบมีลักษณะเหมือนใบโพธิ์ พันธุ์ยาสูบเตอร์กิชที่โรงงานยาสูบ

บริษัทคัมส์ฯ และบริษัทกรุงเทพฯสูบ ส่งเสริมการปลูก คือ พันธุ์แซมซูน เพราะมีลักษณะเด่นกว่าอีก 2 พันธุ์ ส่วนพันธุ์บาสมา และคาบากูล์นั้น ได้ทดลองปลูกแล้วปรากฏว่า กลิ่นรส และสีไม่ดีพอ การปลูกใบยาสูบพันธุ์เตอร์กิชแตกต่างไปจากใบยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียและพันธุ์เบอร์เลย์ เริ่มตั้งแต่การเพาะกล้า การเตรียมดินปลูก การทำร่อง การปลูก การเก็บใบยา ตลอดจนถึงการบ่ม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.5.3.1 การเตรียมดินปลูก

พื้นที่ดินที่ใช้ปลูกใบยาสูบพันธุ์เตอร์กิช ควรเป็นที่ราบสูง การระบายน้ำสะดวก การเตรียมดินควรทำการไถ 3-4 ครั้ง เพื่อพรวนดินและฆ่าวัชพืช การไถครั้งแรกควรทำก่อนการปลูก 2 เดือน การไถดินครั้งต่อมาจึงจะทำการใส่ปุ๋ย และทำการหว่าน

3.5.3.2 การทำร่องปลูกและวิธีปลูก

ควรทำร่องตามตะวันคือจากทิศตะวันออกไปทิศตะวันตก เพื่อให้ได้รับแสงแดดเท่าเทียมกัน การปลูกควรปลูกเป็นแถวคู่โดยใช้คราดไม้ หรือคราดเหล็กทำเป็นร่องระหว่างต้น 10 เซนติเมตร ระหว่างแถว 15 เซนติเมตร ระหว่างทางเดิน 40 เซนติเมตร เมื่อเบิกร่องแล้วดินส่วนกลางมักแห้งจัด ก่อนปลูกควรรีให้คนรดน้ำก่อนแล้ววางระยะเป็นหลุม ๆ โดยให้คนข้างหลังหยอดต้นกล้าลง และคนที่ 3 ก็เอาน้ำรดตามเป็นอันเสร็จการปลูก

3.5.3.3 การเก็บใบยา

ข้อแนะนำในการเก็บใบยาสูบพันธุ์เตอร์กิช มี 2 ข้อ คือ

1. ยาดินหรือใบยาที่อยู่ตอนล่างของลำต้น เก็บอย่าให้เหลืองจัด ถ้าเก็บเหลืองจัดเนื้อใบยาเมื่อบ่มจะแห้งหมดไม่มีเหลือ
2. ยากลาง ตามปกติจะอยู่กลางลำต้นหรือต่ำกว่าเล็กน้อย และยาใบอยู่ครึ่งต้นตอนบน ให้เก็บตอนใบยาเริ่มแก่ นั่นคือ เมื่อสีเขียวของใบยาสูบเริ่มเปลี่ยนเป็นสีเหลือง

3.5.3.4 การบ่มใบยา

ใบยาสูบพันธุ์เตอร์กิชเป็นพันธุ์ที่บ่มด้วยแดด (Sun-Cured) ดังนั้นเมื่อร้อยใบยาด้วยเข็มซึ่งอาจทำจากซี่ลวดจักรยาน ยาวประมาณ 55 เซนติเมตร แล้วก็จะนำไปมัดติดกับไม้โครงรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าที่มีความยาวประมาณ 2.0-2.5 เมตร กว้างประมาณ 1.5 เมตร โดยโครงหนึ่งจะมีตั้งแต่ 8-15 ร้อย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาดของใบยา เสร็จแล้วนำไปบ่มแดด ถ้าเป็นยาต้นเมื่อร้อยและมัดกับโครงแล้วนำไปบ่มแดดทันที สำหรับยากลางต้องผึ่งไว้ในร่มประมาณ 2 วัน โดยไม่ให้ลมโกรกและใบยาต้องผึ่งไว้ประมาณ 3-4 วัน แล้วจึงนำไปบ่มแดด เวลาที่ใช้ในการบ่มประมาณ 2-3 สัปดาห์ เมื่อใบยาแห้งแล้ว แก้อ้อยยาจากโครง แล้วรวบรวมยาเข้าหอกันรวมมัดเป็นพวง และเก็บไว้ในร่มจนกระทั่งใบยาอ่อนตัวจึงนำไปหมักและอัดเป็นลูกให้มีน้ำหนักประมาณลูกละ 2 กิโลกรัม เพื่อรอการขาย

3.6 การคัดใบยาเพื่อให้สัมพันธ์กับชั้นใบยามาตรฐาน

ชั้นใบยามาตรฐานของใบยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนีย เบอรัลีย์ และเตอร์กิช จะแตกต่างกัน แต่ลักษณะการคัดใบยา ของแต่ละพันธุ์เพื่อที่จะจัดเป็นชั้นใบยามาตรฐานของแต่ละพันธุ์จะคล้ายคลึงกัน ซึ่งลักษณะการคัดใบยาแต่ละพันธุ์นั้นมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 4 ประการ คือ

ก. อยู่พวกเดียวกัน คือ ยาต้น (x) ยากลาง (c) หรือยาใบ (b)

- ยาต้น (x) จะอยู่ตอนล่างของลำต้นใบบางมาก ปลายใบกลมหน้าราบ คำหนักเกิดจากดินมากกว่าทุกหมู่

- ยากลาง (c) จะอยู่กึ่งกลางลำต้นหรือต่ำกว่าเล็กน้อย ลักษณะใบยาหน้าใบเปิดมีวนเข้าหากันกลางใบ ปลายใบมน เนื้อบางหรือปานกลาง มีคำหนักเกิดจากดินเล็กน้อย

- ยาใบ (b) อยู่ในตำแหน่งกลางลำต้นจนสูงขึ้น ใบลักษณะปลายใบแหลม ใบมักพับหน้าเข้าหากัน เนื้อหนากว่าหมู่อื่น คำหนักจากดินเล็กน้อยหรือเกือบไม่มีเลย

ข. มีสีเดียวกัน

ค. ขนาดเดียวกัน

ง. คุณภาพอย่างเดียวกัน

ข้อสำคัญของการคัดใบยาจะต้องเตรียมการโดยลำดับมา เริ่มตั้งแต่การคัดใบ ช่วงเวลาของการปลุก การเก็บ การบ่ม การเก็บกองใบยาแห้ง จะทำให้การคัดใบยาสะดวกไปด้วย หากว่าไม่มีการเตรียมไว้ก่อนในขั้นต้น จะทำให้การคัดไม่สะดวกและไม่ได้ผลตามที่ต้องการ ซึ่งใบยาที่คละกันในคุณภาพจะทำให้ไม่ได้ราคาดีตามที่ควร ดังนั้นการคัดใบยาเพื่อให้สัมพันธ์กับชั้นใบยามาตรฐาน ควรเตรียมการเป็นลำดับดังนี้

- การคัดใบยาในช่วงของการปลุก

ใบยาที่ได้มาจากที่ดินต่างลักษณะกัน ย่อมมีคุณภาพไม่เหมือนกัน และถ้าปลูกผิดเวลาหรือต่างวันกันมาก ก็จะได้ใบยาที่มีคุณภาพแตกต่างกันด้วย เพราะฉะนั้นควรปลูกยาสูบในที่ดินลักษณะเดียวกันให้มาก และภายในระยะเวลาใกล้เคียงกัน ก็จะทำให้คุณภาพใบยาใกล้เคียงกันด้วย แต่ในปัจจุบันชาวไร่ปลูกใบยาหลายรุ่นเพื่อระบายใบยาสดเข้าบ่ม และต้องการที่จะได้ใบยามาก ดังนั้น ถ้าประสงค์จะได้ใบยาคุณภาพดีคล้ายคลึงกันในปริมาณพอควรแล้ว สถานที่ปลูกสถานที่หนึ่งควรจะต้องเลือกที่ปลูกให้มีระยะเวลาห่างกันไม่เกิน 15 วัน และหลังจากวันปลูกแล้วก็เลือกปลูกซ่อมต้นยาที่ตาย เพื่อไม่ให้ต้นยาสูบในไร่นั้นเจริญเติบโตต่างกันมาก

- การคัดใบยาในช่วงของการเก็บใบยา

ในการเก็บใบยาควรเก็บจากที่ดินคล้ายคลึงกัน และปลูกในระยะเวลาใกล้เคียงกัน ในวันเดียวกัน ชาวไร่คนเดียวกัน ถ้าปลูกยาสูบในที่ดินต่างชนิดกัน หรือปลูกระยะเวลาต่างกันควรให้แยกเก็บเป็น 2 คราว และให้เสียบใบยาที่เก็บจากแต่ละคราว ขนาดและคุณภาพเดียวกันไว้ในไม้เดียวกันด้วย ถ้าสามารถแบ่งการเก็บ การเสียบ ตามคุณภาพใบยาให้ถูกต้องได้ การอบ การคัด และการจัดชั้นใบยาก็น่าจะทำให้สะดวก

- การคัดใบยาในช่วงของการบ่ม

เมื่อเก็บใบยาแล้วให้คัดแยกเป็นประเภท x หรือ c หรือ B เมื่อคัดแยกเป็นประเภทแล้ว ก็ให้บ่มแยกแต่ละประเภท ใบยาที่บ่มได้ก็จะแยกกันตามคุณภาพโดยปริยายไปในตัว

- การคัดใบยาในช่วงของการเก็บกองใบยาแห้ง

ถ้าชาวไร่ได้ปฏิบัติตั้งแต่ต้น คือ การคัดใบยาในช่วงของการปลุกจนม่มเสร็จ ก็เท่ากับว่าได้คัดใบยามาเรียบร้อยแล้ว 85% ข้อควรปฏิบัติต่อมาคือนำใบยาที่ม่มแล้วแต่ละโรง แยกกองไว้ การกองให้กองแห้งไม่รวายา และเมื่อเก็บยาออกจากไม้ก็ให้คัดเลยที่เดียว การคัดใบยาควรคัดใบยาแต่ละโรงม่ม เสร็จเป็นโรง ๆ ไป เมื่อคัดได้เท่าใดควรจะมีค้ำให้เสร็จในวันเดียวกัน ไม่ควรเหลือเก็บไว้อีก

เมื่อคัดใบยาได้เป็นหมวดหมู่จนสามารถจัดเป็นชั้นใบยามาตรฐานได้แล้ว ทางโรงงานยาสูบก็จะกำหนดราคาการรับซื้อโดยกำหนดเป็นกลุ่มใบยา คือ กลุ่มใบยาพวกสูง กลุ่มใบยาพวกกลาง และกลุ่มใบยาพวกต่ำ ซึ่งในกลุ่มใบยาแต่ละกลุ่มจะประกอบไปด้วยประเภทใบยา คือ ยาใบ (B) ยากลาง (C) และยาต้น (X) ทั้ง 3 ประเภท ตัวอย่างเช่น ใบยาพวกสูงประกอบไปด้วย ยาใบชั้นดีเลิศ ยากลางชั้นดีเลิศ และยาต้นชั้นดีเลิศ เป็นต้น

รายละเอียดของชั้นใบยามาตรฐานของแต่ละพันธุ์เพื่อที่จะจัดกลุ่มใบยาเป็นยาสูง ยากลาง และยาต่ำ จะกล่าวในภาคผนวก

3.7 ปัญหาและอุปสรรคในการผลิตใบยาสูบ

ใบยาสูบเป็นวัตถุดิบที่สำคัญในการผลิตบุหรี่ ซึ่งอุตสาหกรรมบุหรี่ของประเทศไทยเป็นอุตสาหกรรมที่ผูกขาดโดยรัฐบาล ดังนั้นปัญหาประการหนึ่งของการผลิตใบยาสูบก็คือ ตลาดเป็นผู้ซื้อคือรัฐบาล ซึ่งรัฐบาลโดยโรงงานยาสูบได้กำหนดทั้งราคาและปริมาณการรับซื้อจากชาวไร่หรือผู้ผลิต และเนื่องจากใบยาสูบเป็นพืชเศรษฐกิจที่ทำรายได้ให้แก่ผู้ผลิตได้มาก ทำให้ผู้ผลิตต้องการผลิตใบยาสูบเป็นจำนวนมาก เพื่อผลทางรายได้ ขณะเดียวกันใบยาสูบก็จัดเป็นพืชเสพติด ต้องมีการควบคุมโดยโรงงานยาสูบและกรมสรรพสามิตไม่ให้มีการปลูกมากเกินไป เมื่อความต้องการของผู้ผลิตและผู้ซื้อไม่ตรงกัน ก็ทำให้เกิดใบยาสูบเหลือเป็นจำนวนมาก ถึงแม้จะมีบริษัทเอกชนที่เป็นผู้ค้าใบยาส่งออกเข้ามาช่วยทำการรับซื้อ ซึ่งก็เลือกซื้อเฉพาะใบยาที่มีคุณภาพสูงเท่านั้น ส่วนใบยาคุณภาพต่ำจะไม่รับซื้อหรือรับซื้อเพียงบางส่วนแต่กตรราคา ทำให้ชาวไร่มีใบยาเหลืออยู่ในสต็อกเป็นจำนวนมาก

นอกจากปัญหาเกี่ยวกับปริมาณไຍยาสูบที่มีมากเกินไปจนเกิดความต้องการแล้ว ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับปริมาณก็คือ ปัญหาคุณภาพไຍยาสูบ ชาวไร่ส่วนใหญ่มุ่งขยายการผลิตด้านปริมาณ โดยไม่ได้คำนึงถึงการปรับปรุงคุณภาพไຍยา การเพาะปลูกไຍยาสูบโดยทั่วไปต้องใช้เทคนิคค่อนข้างสูงมาก นับตั้งแต่เรื่องของปริมาณน้ำ อุณหภูมิที่เหมาะสม การป้องกันโรคไຍยาสูบ การเก็บไຍยาสูบให้เหมาะสมตามช่วงอายุของไຍยา ตลอดจนกรรมวิธีในการบ่ม ซึ่งไຍยาสูบที่มีคุณภาพดีควรจะปลูกไຍยาในช่วงต้นฤดู (Early Crop) คือระหว่างเดือนกันยายน ถึง ตุลาคม แต่เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกยาสูบเป็นอาชีพรองจากข้าว จึงเริ่มปลูกยาสูบหลังจากเก็บเกี่ยวข้าวคือในช่วงปลายเดือนธันวาคม ซึ่งไຍยาที่ปลูกในช่วงหลังนี้มีคุณภาพด้อยกว่าไຍยาต้นฤดู

ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการผลิตไຍยาสูบคือ ปัญหาเชื้อเพลิงที่ใช้ในการบ่มไຍยา ซึ่งปัจจุบันพินยังคงเป็นเชื้อเพลิงหลักในการบ่มไຍยา แต่ในระยะหลังทางราชการได้เข้มงวดเรื่องการตัดไม้และมีบทลงโทษผู้ลักลอบตัดไม้รุนแรงขึ้น เป็นผลให้การจัดหาพินเพื่อสำรองไว้ใช้ในการบ่มไຍยาหายากขึ้น แนวโน้มราคาสูงขึ้นด้วย แม้จะมีการใช้ถ่านหินลิกไนท์แทนพิน ก็มีปัญหาเรื่องการขนส่ง การเก็บรักษา และค่าใช้จ่ายในการใช้ถ่านหินสูงกว่าพิน